

□□□□ *Comentariu artistic* : Carmen Preda□

„Bucuria cea mai mare, noteaza Brancusi, e contactul dintre esenta noastra si esenta eterna.“

„Daca lucrul pe care il faci nu se leaga de necesitatea absoluta a evolutiei, e inutil si daunator.“

Brâncuși a cucerit lumea cu mituri românești, cum este cel al Pasării Măiestre, din care au rezultat Măiestrele sale (Pasari in vazduh).

O temă care ocupă un loc privilegiat în opera sa este cea a pasării, a zborului. Prima lucrare din acest ciclu este Măiastra (1912), o lucrare în bronz al cărei nume este dat de o pasăre miraculoasă din legendele populare românești. Dominantă între păsări, uneori chiar în toată fauna mitologică, Pasărea Măiastră aparține de fapt Celuilalt Tărâm, sau lume de dincolo.

Ca regină a păsărilor, ea amintește întrucâtva de pasărea *Garuda* din textele sanscrite. Trăind în izolare, arătându-se arareori în splendoarea penajului ei cu strălucire multicoloră, ea are o nesecată putere magică și un scop justițiar. Uneori apare în ipostaza de pasăre oraculară. Cântecele ei nu răsună decât în singurătate, dar cine are privilegiul să-l asculte, întinerește spontan.

În 1919, Brâncuși creează Pasărea în spațiu, o lucrare în bronz șlefuit, în forma de elipsă, care redă esența zborului.

În seria Păsărilor, transformările progresive de la o variantă la alta se traduc printr-o progresivă alungire a profilului vertical până la pragul exacerbarii. Sunt strident sfidate însăși legile de rezistență ale marmorei care s-ar frânge spontan dacă, în prealabil, sculptorul nu consolida lucrările prin vergele de oțel, inserate discret în corpul Păsărilor.

Pentru Athena T. Spear, Păsările în văzduh, verticalitatea lor insurgentă, deși primejdios fragilă, oferă dovada palpabilă a unei „infidelități față de natura materialului”. Variantele în marmură îi par a se fi născut din simpla „ambție de a realiza o asemenea ispravă tehnică”.

Păsările în văzduh Brâncuși le închipuie tînd impetuos spre cer, spre focul solar, apte să urce neabătut spre bolta siderală, acolo unde materia își pierde, în fapt, greutatea.

În cercetările sale temerare de a vorbi despre transcenderea teluricului, despre aspirația către vesnicie, riscurile tehnice sînt conștient subsumate angajamentului de a materializa viu idei precis configurate. Într-adevăr, Păsările evocă entuziasmul unui mariaj al pietrei sau al

metalului cu focul, care odata pornit, nu se mai poate stinge. Astfel, „infidelitatea“ artistului fata de marmora, ca suport material al lucrarii, este reala, asa cum observa Athena T. Spear. Dar ea apare drept corolar al fidelitatii fata de exigentele reprezentarii focului, materia ideatica de referinta a Pasarilor.

Tot din 1919 dateaza si transformarea insolita a Maiestrei. Reconcepata integral, noua lucrare, Pasare galbena, introduce un motiv nou in creatia brancusiana – cel al zborului vertical.

Lucarea este foarte simpla la o prima vedere.

Privind mai atent ,descoperim cum Brancusi a sugerat ideea inaltarii in spatiu, posibilitatea transcenderii cadrului concret de existenta. Reuseste astfel sa anuleze efectele gravitationale, dematerializand, printr-o slefuire indelunga, volumele.

" Spre imensitatea văzduhului - aceasta este *Pasărea* mea.
Copil fiind, am visat totdeauna că aş fi vroit să zbor printre arbori, spre ceruri.
De 45 de ani port nostalgia visului acestuia şi continuu să creez *Păsări măiestre*.
Eu nu doresc să reprezint *o pasăre*, ci să exprim însuşirea în sine, spiritul ei: Zborul, elanul... "

»Dumnezeirea este pre-tutindeni;
şi când uiţi cu desăvârşire de tine însuţi, şi când te simţi umil,
şi când te dăruieşti.
Divinitatea rămâne în opera ta; ea este magică...
Ei bine, o doamnă de la New York, care a simţit într-adevăr acest lucru,
a plâns şi a îngenuncheat în faţa uneia dintre *Măiestrele* mele. »

„Nu cunoastem pana la Brancusi, observa Cristian Robert Velescu, un alt sculptor care sa fi transformat suprafata metalica slefuita pana la a obtine efecte de oglindire, in mijloc expresiv al artei sale.“

Poate ca ideea slefuirii statuilor o va fi dobindit citind texte din Platon, cum sustine criticul citat.

Desigur, „descatusarea de materie“ nu privea un conflict afirmat de artist între spirit și materie. Ci, mai curând, o revalorizare a binomului spirit – materie. Pentru sculptor, materia sublimată devine spirit.

„La Brancusi, notează Paul Herbé, totul este limpezime, totul este construcție, nimic nu indică distrugerea.“

„Ca arta să fie liberă și universală trebuie să crezi ca un zeu, să comanzi ca un rege și să execuți ca un sclav“.

Și iată, muncind ca un sclav, ignorând convențiile ai domnului unui rege, urcând în spirit înspre o cuprindere a actului creației între zări cosmice, Brancusi află taina apei și taina focului.

„Prometeu și Maiastra mi-au descoperit că este cu puțință o sculptură a focului (...)“

Brâncusi a găsit tainele limbii ce se adresează sufletului într-o sfântă tăcere.

Doresc să închei această succintă prezentare cu câteva versuri care mi-au fost inspirate în urma contemplării sculpturii „Pasare Maistra“ :

„Iată Pasarea Maiastra cum își desface aripile în noaptea albastră

Și de la mine pare că zboară către Tine

Iar de la Tine pare ca zboara catre mine

Insa ea

Este suspendata atat de frumos ..

Deasupra Eternitatii”.